ПОЛИТИКА ЗА БОРБА С ИЗМАМИТЕ

Въведение

Управляващият орган (УО) на Програма "Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация" 2021-2027 (ПНИИДИТ) се ангажира да поддържа високи правни, етични и морални стандарти, да се придържа към принципите на почтеност, обективност и честност и желае да бъде възприеман като **противопоставящ се на измамите и корупцията** в начина, по който извършва своята дейност. От всички членове на персонала се очаква да споделят този ангажимент. Целта на тази политика е насърчаване на култура, която оказва възпиращ ефект върху измамната дейност и улеснява предотвратяването и откриването на измами и изготвянето на процедури, които ще спомогнат при разследването на измами и свързани с измама престъпления и ще гарантират, че тези случаи се разглеждат своевременно и по подходящ начин.

В УО е въведена процедура за **оповестяване на ситуации на конфликт на интереси**.

Понятието „измама“ обичайно се използва за описване на широк кръг от нарушения, включително кражба, корупция, злоупотреба, подкуп, фалшифициране, представяне на неверни данни, тайни споразумения, изпиране на пари и укриване на съществени факти. Това често включва използването на измама с цел лично облагодетелстване, облагодетелстване на свързано лице или трета страна, или загуба за друго лице — умисълът е основният елемент, който отличава измамите от нередностите. Измамата не само има потенциално финансово отражение, но може да доведе и до увреждане на репутацията на организацията, отговаряща за ефективното и ефикасно управление на финансовите средства. Това е от особено значение за публична организация, отговаряща за управлението на средствата на ЕС. Корупцията е злоупотреба с власт за лична изгода. Конфликт на интереси е налице , когато безпристрастното и обективно упражняване на официалните функции на едно лице е опорочено по причини, свързани със семейството, емоционалния живот, политическа или национална принадлежност, икономически или други интереси, споделяни например с кандидат или получател на средства от ЕС.

Отговорности

- В рамките на УО цялата отговорност за управлението на риска от измами и корупция е делегирана на Ръководителя на УО, който отговаря за:
  - извършване, с помощта на екип за оценка на риска, на редовен преглед на риска от измами;
  - установяване на ефективна политика за борба с измамите и план за ответни мерки срещу измамите;
  - осигуряване на осведоменост относно измамите и обучение за персонала;

- гарантиране на незабавното насочване от страна на УО на разследванията, когато такива се предприемат, към компетентните разследващи органи;

- Лицата, отговорни за процесите/ръководителите на УО носят отговорност за ежедневното управление на рисковете от измами и плановете за действие, както е посочено в оценката на риска от измами, и по-специално за:
  - гарантиране на наличието на подходяща система за вътрешен контрол в тяхната област на отговорност;
  - предотвратяване и откриване на измами;
  - осигуряване на надлежна проверка и прилагане на превантивни мерки в случай на съмнение за измама;
  - предприемане на коригиращи мерки, включително всякакви административни наказания, когато това е уместно.
- Счетоводните органи разполагат със система, в която се регистрира и съхранява надеждна информация за всяка операция; те получават адекватна информация от УО относно процедурите и проверките, извършени във връзка с разходите.
- Одитният орган е задължен да действа в съответствие със и в рамките на професионалните стандарти при оценяването на риска от измами и адекватността на въведената рамка за контрол.

Докладване на измами

УО е въвел процедури за докладване на измами както на вътрешно равнище, така и пред Европейската служба за борба с измамите. В съответствие с член 325 (1) от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) държавите-членки са длъжни да предприемат действия за борба с измамите и всяка незаконна дейност, засягаща финансовите интереси на Съюза. УО представя пред Европейската комисия всяка година доклад, относно предприетите мерки за борба с измамите, в изпълнение на член 325 (5) от ДФЕС. С цел повишаване ефективността на действията за борба с измамите и други незаконни дейности в ущърб на интересите на Общността на 28 април 1999 г. с Решение на Комисията 1999/352/ЕО е създадена Европейската служба за борба с измамите (ОЛАФ) и е приет Регламент (ЕО) № 1073/1999 на Европейския Парламент и на Съвета от 25 май 1999 година относно разследванията, провеждани от Европейската служба за борба с измамите. Службата е натоварена с отговорност за провеждане на административни разследвания, като средство за борба с измамите, и има специален статут на независим орган за разследване в рамките на Европейската комисия. ОЛАФ упражнява правомощията за разследване на Комисията в съответствие със законодателството на ЕС и влезлите в сила споразумения с трети страни. Европейската служба за борба с измамите провежда своята дейност в тясно взаимодействие с Координационните служби за борба с измамите – АФКОС на държавите-членки (Anti-Fraud Co-ordination Service – AFCOS), с които осъществява ефективно сътрудничество и обмен на информация, включително информация от оперативен характер, като по този начин осигурява в рамките на Съюза единодействие и координация на борбата с измамите и нередностите. Наред с посочените задължения в чл. 325 (1) от ДФЕС, в чл. 325 (2) се предвижда, държавите-членки да предприемат същите мерки за

предотвратяване на измами, засягащи финансовите интереси на Съюза, каквито биха предприели при предотвратяване на измами, засягащи собствените им финансови интереси. В тази връзка е приета Национална стратегия за превенция и борба с нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на ЕС. При осъществяване на контролните си функции, УО носи отговорност за въвеждането на ефективни системи за установяване и регистриране на случаи на нередности по всички приоритетни оси на оперативната програма, както и за тяхното докладване и последващо проследяване.

Управляващият орган анализира всеки сигнал за нередност/подозрение за измама и при необходимост предприема корективни действия за подобряване на контролната среда и избягване на аналогични случаи на нередности в бъдеще, когато се касае за повтарящи се нередности или такива, предизвикани от слабости в контролната среда. Независимо от това, когато нередността е заподозряна или разкрита, трябва да се приложи система за отстраняването ѝ. Тъй като измамата е особен случай на нередност и се отличава от другите видове по умишления си характер, УО не е компетентен да изрази становище за умишлеността и преднамерeността на действията, довели до съмнението за измама. В тези случаи УО регистрира нередност – подозрение за измама и в изпълнение на задължението по чл. 28, ал. 1 от Наредба за администриране на нередности по европейските структурни и инвестиционни фондове, приета с ПМС № 173 от 13.07.2016 г. (НАНЕСИФ), предоставя документацията, съдържаща установените от УО нарушения, на отдел „Икономически”, сектор „Противодействие на престъпленията против финансовите интереси на Европейския съюз” към Софийска градска прокуратура/ Европейската прокуратура, в случаите на измама в които настъпилата щета е в размер на повече от 10 000 евро. При наличие на неправомерно изплатени на бенефициента суми, в законоустановените случаи УО издава решение за определяне на финансова корекция, като с него поканва бенефициента да извърши доброволно възстановяване. При неизпълнение в срок, УО предава на преписката на НАП за принудително събиране на дължимите средства в съответствие с българското законодателство. След възстановяване на дължимите средства и след влязъл в сила акт на компетентния орган, УО приключва и закрива нередността. В случаите, когато има информация, че по изпратения сигнал за измама има образувано досъдебно производство, УО не приключва нередността, докато не бъде уведомен за резултата от приключилото досъдебно/съдебно производство.

За всяка регистрирана нередност се изготвя тримесечно уведомление в ИСУН, а на всеки три месеца в годината УО докладва установените нередности и подозрения за измама до дирекция АФКОС. Във връзка с инициативата на Комисията за въвеждане на електронното докладване на нередности, е въведена Системата за управление на нередности (IMS) при докладване на нередности в разходната част от бюджета на ЕС до ОЛАФ.

Всички доклади се разглеждат при най-строга поверителност и в съответствие със Закон за защита на личните данни.

<u>Мерки за борба с измамите</u>

УО е въвел пропорционални мерки за борба с измамите въз основа на задълбочена оценка на риска от измами съгласно насоките на Комисията относно прилагането на член 74, параграф 1, буква „в“ от Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика. По-специално УО използва ИТ инструменти за откриване на рискови операции като ARACHNE и гарантира, че персоналът е осведомен относно рисковете от измами и е преминал обучение във връзка с борбата с измамите. УО извършва енергичен и бърз преглед на всички случаи на съмнения за измама и действително възникнали измами с оглед подобряване на системата за вътрешно управление и контрол, когато това е необходимо.

УО използва инструмента ARACHNE, предоставен от ЕК за мониторинг на риска от нередности и измами, като пропорционална и адекватна мярка за борба с измамите. За целта в системата се извършват регулярни проверки за степента на рисковете от измама. Инструментът ще бъде използван за извършване на проверки и в основните за УО процеси при: договаряне преди подписване на договори с кандидатите; при мониторинг и верификация преди извършване на проверки на място и верифициране на разходи, както и при контрол на провеждани от бенефициентите процедури за избор на изпълнител. Документирането на проверките се извършва чрез нарочна контрола в съответните контролни листове.

При извършваните проверки, информацията за високорисковите проекти, се свежда до знанието на компетентните отдели на УО, за повишено внимание при обработка на свързани с тях документи, или в случай на необходимост, за предприемане на подходящи мерки.

Извън случаите описани по-горе, при възникнали съмнения за измама при извършване на обичайните си задължения и при недостиг на информация за извършване на преценка, всеки служител на УО може да инициира проверка на конкретни обстоятелства в системата ARACHNE, като изиска справка от служителите, отговорни за извършването на проверки в системата.

Заключение

Измамите могат да имат множество различни проявления. УО е възприел политика на нулева толерантност към измамите и корупцията и е въвел стройна система за контрол, която има за цел да предотвратява и открива, доколкото това е практически възможно, извършването на измами и да отстранява въздействието им, ако те настъпят.

Тази политика и всички съответни процедури и стратегии се подпомагат от Ръководителя на УО, който активно ще ги проверява и ще следи за тяхната актуализация.